

Nr 22.

Ankom till Riksdagens kansli den 8 mars 1911 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra löjtnantsbostället Brink nr 1 i Södermanlands län.

(1:a Afd.)

I en till Riksdagen den 28 oktober 1910 afåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 18, har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att, sedan förra löjtnantsbostället 1 mantal Brink nr 1 i Stigtomta socken af Södermanlands län blifvit genom ägostyckning deladt i tre, i statsrådsprotokollet omförmälda lotter omfattande, en lott hemmanets utskogsskifte, en lott det så kallade Brinkskiftet och en lott det så kallade Sörkärsskiftet, sistnämnda två lotter må hvar för sig försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande på de i kungl. brefvet den 29 maj 1874 stadgade villkor och med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1912.

Departementschefen har till förberörda statsrådsprotokoll i detta ämne anført följande:

»Vid en den 13 juni 1908 å förra löjtnantsbostället 1 mantal Brink nr 1 i Stigtomta socken af Södermanlands län hållen uppskattning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1911 af berörda egendom, som lämnar 1,050 kronor i årligt arrende, har förslag väckts om försäljning af vissa till egendomen hörande områden. Med anledning häraf har domänstyrelsen i underdånig skrifvelse den 3 juni 1910 underställt ärendet Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning.

Bihang till Riksd. prot. 1911. 8 Saml. 7 Häft. (Nr 22.)

Af handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen består af tre skiften, hemskitet eller Brinkskiftet, omfattande de å en af förste landtmätaren Herl. Rob. Linder öfver egendomens inägor år 1907 upprättad karta med nr 1—88 betecknade ägofigurerna med en sammanlagd areal af 45 hektar 95,3 ar, däraf 38 hektar 71,7 ar tomter och åker, 20,8 ar äng, 5 hektar 58,8 ar afrösningsjord samt 1 hektar 44 ar impediment, det så kallade Sörkärrsskitet, omfattande å nämnda karta de med nr 89—209 betecknade ägofigurerna med en sammanlagd areal af 52 hektar 19 ar, däraf 50 hektar 44 ar tomter och åker, 64,5 ar äng, 24,3 ar afrösningsjord samt 86,2 ar impediment, samt utskogsskitet med en areal af omkring 43 hektar. Egendomen är belägen 4 kilometer från Stigtomta järnvägsstation och 19 kilometer från Nyköping, som är förnämsta afsättningsorten för egendomens landtmannaprodukter. Skogsskitet ligger på ett afstånd af 7 kilometer från hufvudgårdens åbyggnader och 8 kilometer från närmaste kronopark, Sörby kronopark. Inägoskiftena äro belägna på ett inbördes afstånd af omkring 4 kilometer.

Till egendomen, som är taxeringsvärderad till 40,000 kronor, ingår årlig utdelning från allmänning med 40 kronor.

I kronans jordebok för Stigtomta socken finnas upptagna två skattlagda lägenheter under benämning Lilla Sörkärr nr 1 och Stora Sörkärr nr 1 med anteckning om båda, att de tillhöra hemmanet Brink nr 1 och äro på dess ägor belägna. Enligt ofvan omförmälda karta äro båda dessa lägenheter till hela sin areal belägna å det så kallade Sörkärrsskitet. Lägenheternas gränser äro å kartan utmärkta med röda linjer. Genom en af landtmäteristyrelsen verkställd utredning framgår, att de till dessa två lägenheter-ursprungligen häfdade ägor vid ett år 1795 fastställdt storskifte, som ännu länder till efterrättelse, sammanlagts med boställets öfriga mark. Lägenheterna borde fördenskull icke vidare betraktas såsom själfständiga fastigheter.

Uppskattningsmännen hafva uttalat, att, då egendomen på grund af läget, med de båda hufvuddelarna åtskilda på ett afstånd af 3—4 kilometer, vore synnerligen svårskött och äfven haft den bortre liggande jorden tidtals utarrenderad åt subarrendator, ett uppdelande af densamma syntes lämpligt, och fördenskull hemställt, att skogsskitet skulle tilläggas Sörby kronopark samt de båda öfriga skiftena försäljas i tre lotter, sålunda att Brinkskiftet med undantag af lägenheten Stenhagen, hvilken omfattar ägofigurerna nr 67—79 å kartan med en sammanlagd areal af 5 hektar 66 ar, skulle utgöra en lott, lägenheten Stenhagen en annan lott, som, med hänsyn till att densamma vore bebyggd med arren-

datorn tillhörigt boningshus, syntes böra hembjudas denne, samt Sörkärrskiftet den tredje lotten. Saluvärdena å dessa tre lotter, af hvilka till den första och den tredje skulle höra egendomens rätt till allmänningsutdelning med hälften till hvardera, hafva beräknats till 16,500 kronor för den första, 2,200 kronor för den andra och 15,600 kronor för den tredje lotten.

Tillika hafva uppskattningsmännen väckt förslag därom, att före försäljningen kronan skulle inlösa två nuvarande arrendatorn tillhöriga byggnader, nämligen manbyggnad å Brinkskiftet och lada å Sörkärrskiftet, för tillhoppa 8,000 kronor, eller 7,000 kronor för den förra byggnaden och 1,000 kronor för den senare.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län har i ärendet yttrat bland annat. Lika med uppskattningsmännen funne Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande det vara påtagligt, att egendomen i följd af åkerjordens läge i två nästan jämnstora ägoskiften på jämförelsevis långt afstånd från hvarandra måste vara tung och dyrskött. I anledning häraf och med hänsyn till åbyggnadernas beskaffenhet borde det vara lämpligt att uppdelas och försälja inägorna, hvar emot skogen, på sätt af uppskattningsmännen föreslagits, torde böra åt kronan bibehållas. Men uppskattningsmännens förslag, att lägenheten Stenhagen skulle för sig säljas och hembjudas nuvarande arrendatorn, kunde Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ej biträda. Med hänsyn till områdets belägenhet och den omständigheten, att där finnes uppfördt ett arrendatorn tillhörigt boningshus, saknades visserligen icke skäl för förslaget, men då den öfriga delen af Brinkskiftet härigenom skulle onödigtvis försvagas och de laga husen därstädes, synnerligast ladugården med rum för flera par oxar och 35 kor, blifva än mera för stora för ägoskiftets behållna åkerjord, ansåge Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande det vara klokast att låta hela Brinkskiftet odeladt försäljas. Med denna uppfattning om boställets disposition borde det föreslagna saluvärdet å Brinkskiftet 16,500 kronor höjas med värdet å lägenheten Stenhagen 2,200 kronor eller således till 18,700 kronor. Den föreslagna åtgärden att för kronans räkning inköpa den å Brinkskiftet befintliga manbyggnaden funne Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande sig icke heller kunna förorda. Byggnaden, som innehölle 9 rum och kök, vore redan nu för en brukare af hela egendomen alltför stor och blefve än mera öfverflödig för en brukare eller ägare af allenast Brinkskiftet. Denne måste, om jordbruket skulle kunna bära sig, själf vara kroppsarbetare och under sådan förutsättning skulle den nuvarande statbyggnaden kunna inredas så, att i densamma bereddes tillräckligt utrymme för bostad såväl åt den blifvande ägaren som åt hans tjänstefolk.

Vid sitt yttrande i ärendet har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande fogat förklaring från egendomens arrendator Johan August Karlsson, att han vore villig för en köpeskilling af 2,200 kronor förvärfva lägenheten Stenhagen, å hvilken handling tecknats vederhäftig borgen för inköpet.

Öfverjägmästaren i Östra distriktet har jämväl uttalat sig för att utskogsskiftet måtte i kronans ägo bibehållas och tilläggas Sörby kronopark samt att egendomen i öfrigt måtte försäljas, därvid han emellertid ifrågasatt, huruvida ej Sörkärsskiftet lämpligen borde uppdelas uti flera smärre försäljningslotter. Såsom skäl härför har öfverjägmästaren anført, att inägojorden vore belägen inom 3 kilometer från Stigtomta järnvägsstation och att åbyggnaderna vid Sörkär med undantag af ladugården hade mindre värde.

Domänintendenten i länet har emellertid uti skrifvelse till domänstyrelsen den 28 april 1909 uttalat sig mot en sådan ytterligare uppdelning af egendomen. Domänintendenten har därvid, bland annat, framhållit, att det redan nu finnes tillfälle till inköp af tomter eller egna-hemslägenheter från jord belägen alldeles intill Stigtomta station. Ett försök att sönderstycka Sörkärsskiftet i flera små lotter torde förden-skull icke komma att utfalla väl.

Jämväl domänstyrelsen har ansett utskogsskiftet böra för skogs-väsendets räkning bibehållas i kronans ägo, därvid styrelsen samtidigt uttalat, att detsamma äfven under förutsättning af egendomens fortsatta utarrendering syntes böra ställas under skogsstatens vård och förvaltning. Hvad beträffade dispositionen af egendomen i öfrigt delade styrelsen Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes därutinnan uttalade uppfattning, såväl beträffande försäljningslotternas omfattning och salu-värden som i fråga om olämpligheten för kronan af de ifrågasatta inköpen af hus å egendomen. Styrelsen funne äfven hvad af domänintendenten anförts gent emot styckning af Sörkärsskiftet väl grundadt. Domänstyrelsen har slutligen meddelat, att styrelsen i juni 1910 anmodat Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande att föranstalta om skötsel och vård under ett år från den 14 mars 1911 af egendomen med undantag af utskogsskiftet.»

Med anledning af hvad i ärendet sålunda förekommit, och då departementschefen delade den ståndpunkt, som i ärendet intagits af Kungl. Maj:ts befallningshafvande och domänstyrelsen, hemställde departementschefen att Kungl. Maj:t måtte, i enlighet med hvad domänstyrelsen föreslagit, jämte aflåtande af nu förevarande proposition, förordna, att det till egendomen hörande utskogsskiftet skulle vid nuvarande arrende-periods utgång, den 14 mars 1911, ställas under skogsstatens omedel-

bara vård och förvaltning samt tilläggas Sörby kronopark, hvilken hemställan af Kungl. Maj:t bifölls.

Mot ifrågavarande framställning har utskottet icke funnit anledning till erinran i annat afseende än att, då det synes utskottet billigt, att egendomens nuvarande arrendator, som, om de två honom tillhöriga af uppskattningsmännen till inlösen af kronan för respektive 7,000 kronor och 1,000 kronor föreslagna byggnaderna — en manbyggnad å Brinkskiftet och en lada å Sörkärsskiftet — icke blifva inlösta, skulle tillskyndas afsevärda kostnader för byggnadernas bortförande, beredd någon lindring i dessa kostnader samt omförmälda lada ej synes obehöflig vid bruket af Sörkärsskiftet, ladan må för kronans räkning inlösas, därest den ej betingar pris öfverstigande dess af uppskattningsmännen angifna värde. Vid sådant förhållande bör gifvetvis det föreslagna saluvärdet å Sörkärsskiftet, 15,600 kronor, höjas med lösensbeloppet för ifrågavarande byggnad.

Utskottet får alltså hemställa

att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition må medgifva, att, sedan förra löjtnantsbostället 1 mantal Brink nr 1 i Stigtomta socken af Södermanlands län blifvit genom ägostyckning deladt i tre, i statsrådsprotokollet omförmälda lotter, omfattande en lott hemmanets utskogsskifte, en lott det så kallade Brinkskiftet och en lott det så kallade Sörkärsskiftet, samt den i statsrådsprotokollet omförmälda å Sörkärsskiftet belägna, nuvarande arrendatorn af egendomen tillhöriga lada blifvit, därest densamma kan för kronans räkning inlösas för belopp, ej öfverstigande 1,000 kronor, inlost, sistnämnda två lotter må hvar för sig försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande på de i kungl. brefvet den 29 maj 1874 stadgade villkor och med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1912.

Stockholm den 28 februari 1911.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.